

De Jong

zetten. In de trant van het wetsvoorstel kunnen wij nog wel meer verzinnen. Stel dat iemand voor langere tijd of misschien zelfs voor een zeer lange tijd, soms door eigen schuld, in een ziekenhuis of een verpleeghuis verblijft. Dat wordt betaald uit collectieve middelen (belastingen en premies) dus die persoon wordt al "van overheidswege" verzorgd. Stel dat men daar nog eens aan zou toevoegen dat de gezinsleden wel een beroep op de bijstand zouden kunnen doen en dat dan ook de gecompliceerde eigenbijdrageregelingen voor verpleeghuizen en ziekenhuizen overboord gegooid zouden kunnen worden. Tegen deze achtergrond zal de CDA-fractie graag uitdrukkelijk van de staatssecretaris vernemen dat wij zo'n weg niet zullen inslaan, dat wij niet op zulke gronden ons sociaalverzekeringsstelsel zullen denatureren.

De CDA-fractie zou onder bepaalde voorwaarden wel accepteren dat in het verzekerde risico op enig moment beperkingen kunnen worden aangebracht, maar dan dient men wel zeer genuanceerd met het overgangsrecht om te gaan. Die nuance treffen wij in het wetsvoorstel niet aan. Zonder onderscheid naar individuele rechten en individuele aanspraken wordt iedereen over één kam geschoren: voor iedereen gelijk, onmiddellijke werking. Aldus worden naar onze wijze van zien al te simpel legitieme rechten doodeenvoudig van mensen afgenomen, op al te pragmatische gronden. Kan dat zo maar, ook in het licht van het Europese recht, zoals het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden?

Over dit vraagstuk komen wij binnenkort met de staatssecretaris te spreken bij de behandeling van de notitie Overgangsrecht in de sociale zekerheid. Dat de CDA-fractie deze ongenueerde benadering in het wetsvoorstel weinig gelukkig vindt, zal intussen wel duidelijk zijn. Stel nu eens dat de behandeling van die notitie tot de slotsom leidt, dat eerbiedigende werking van nieuwe wetgeving in het socialezekerheidsrecht de hoofdregel is. Is de staatssecretaris dan bereid om in de wet waarvan wij vandaag het voorstel behandelen, of in andere recente socialezekerheidswetten nadere aanpassingen aan te brengen op het punt van het overgangsrecht?

Een laatste punt betreft de samenhang tussen publieke en private sociale verzekeringen. Wij hebben daar in de schriftelijke behandeling vragen over gesteld. De afgelopen jaren is het domein van de publieke sociale verzekeringen afgenomen, terwijl dat van de private socialezekerheidsarrangementen is gegroeid via verzekeringsovereenkomsten, maar ook via afspraken in CAO's. De CDA-fractie wil aan de staatssecretaris de vraag voorleggen, of deze ontwikkeling de wetgever niet verplicht tijdig overleg te voeren met sociale partners en verzekeraars over veranderingsvoorstellen voor het publieke deel, en ook bij het overgangsrecht uitdrukkelijk rekening te houden met effecten en invloeden op private arrangementen, op polissen en CAO's. Natuurlijk is het gemakkelijk om te zeggen, zoals in de memorie van antwoord wordt gedaan, dat "privaat" wel "publiek" volgt. "Publiek" zou dan toch wel rekening kunnen houden met "privaat", al is het maar om partijen bij een CAO of bij een polis nog de gelegenheid te bieden, tijdig in te spelen op veranderingen in het publieke deel?

Mijnheer de voorzitter! De staatssecretaris zal wel begrepen hebben dat wij niet staan te juichen bij dit wetsvoorstel. Wij prefereren een eigenbijdrageregeling; wij zouden de socialeverzekeringswetgeving niet met een ingreep als de onderhavige willen belasten. Het wetsvoorstel is voor ons een nogal beperkte uitwerking van de doelstelling die door de CDA-fractie op zichzelf wordt onderschreven. Reikwijdte en instrumentering hadden echter, wat ons betreft, in het wetsvoorstel anders gemoeten. Wij waren sceptisch en zijn dat nog. Misschien brengt de behandeling van vandaag hier nog verandering in.

De **voorzitter**: Ik wens de heer De Jong geluk met zijn maidenspeech. Het is passend dat zijn speech handelde over socialezekerheidsregelingen, aangezien een groot deel van zijn werkzame leven in het teken heeft gestaan van het arbeidsrecht en de uitvoering van de sociale zekerheid. De heer De Jong is zijn carrière begonnen als wetenschappelijk ambtenaar aan de universiteit van Utrecht en wel aan het Molengraaff-instituut. Hij heeft vervolgens onder meer gewerkt bij

een bedrijfsvereniging, de Sociale Verzekeringsraad en het Gemeenschappelijk administratiekantoor. Een belangrijk deel van de carrière van de heer De Jong is dus verbonden met socialezekerheidsregelingen. Het is daar echter niet bij gebleven, want hij draagt zijn kennis niet alleen aan ons hier in de Kamer over, maar ook aan studenten van de Vrije Universiteit van Amsterdam. Het is daarom zeker een aanwinst dat hij in onze Kamer zitting heeft genomen. Ik wens hem dan ook van harte geluk.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

□

De heer **Wolfson** (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Bij het schriftelijk vooronderzoek dat aan de behandeling van dit wetsontwerp voorafging, hebben wij het de regering niet gemakkelijk gemaakt. Ik bedank de staatssecretaris dan ook voor de uitvoerige en informatieve wijze waarop hij op de door ons gestelde vragen is ingegaan. Het zal hem intussen wel duidelijk zijn geworden dat de fractie van de Partij van de Arbeid dit wetsontwerp met weinig enthousiasme in de armen sluit. Ik begin met onze opvattingen ten principale nog eens heel kort weer te geven. Vervolgens zal ik de staatssecretaris twee specifieke vragen stellen.

Detentie is hoe dan ook een ingrijpende ervaring. Detentie in het buitenland kan zelfs een regelrechte nachtmerrie zijn. Collega De Jong heeft hier al op gewezen. Bij een opschorting van uitkeringen tijdens de detentie wil onze fractie dan ook iedere suggestie van dubbele bestraffing vermijden. Meer in het algemeen willen wij de staatssecretaris wel volgen in zijn opvatting dat dubbele bestraffing in dit wetsvoorstel niet aan de orde is, maar wij volgen hem niet als hij in de nadere memorie van antwoord het voorkómen van dubbele betaling op één lijn stelt met het streven naar gelijke behandeling als rechtsgrond. Voor ons is die dubbele betaling subsidiair. In het licht van het feit, dat een deel van de sociale uitkeringen al wordt gekort, kunnen wij begrip opbrengen voor het streven van het kabinet om tot een meer gelijke behandeling te komen. Maar alvorens tot een eindeordeel te geraken wil onze fractie graag meer

Wolfson

duidelijkheid over een tweetal specifieke problemen die wij ook in de schriftelijke voorbereiding al aan de orde hebben gesteld.

Op zichzelf kunnen wij ons wel vinden in het principiële betoog van de staatssecretaris dat ook uitsluiting van gedetineerden in het buitenland op haar plaats is. Uit de gegevens verstrekt in de nadere memorie van antwoord maken wij op dat enkele honderden van deze gedetineerden in zorgwekkende omstandigheden verkeren. Wij waarderen de inspanningen van het kabinet om het mogelijk te maken dat in het buitenland gedetineerde Nederlanders hun straf in ons land uitzitten en feliciteren het kabinet met de onlangs afgeronde bespreking met Marokko terzake. Maar het is echt te mager als hij opmerkt dat het ministerie van Buitenlandse Zaken onder bepaalde voorwaarden met gedetineerden een lening kan aangaan en een financiële bijdrage kan geven. Daar moet ik bij zuchten, een minimalistische reactie op een ellendig probleem. Wij hebben de indruk dat Buitenlandse Zaken de laatste tijd actiever is in het uitvoeren van de consulaire bijstandstaken inzake gedetineerden, maar is de staatssecretaris ook bereid zich er bij voortduring van te vergewissen dat die aandacht niet verslapt? Maar al te vaak worden Nederlandse gedetineerden in het buitenland geconfronteerd met additionele kosten van verdediging, een inadequate verzorging en een in verhouding tot wat in onze eigen strafrechtelijke traditie gebruikelijk is zware strafmaat. In die gevallen past een meer ruimhartige opstelling dan waarvan de staatssecretaris tot dusverre blijk heeft gegeven, als het hem tenminste ernst is om de bijsmaak van een dubbele bestraffing te voorkomen.

Onze fractie blijft verbaasd over de luchthartigheid waarmee het kabinet omspringt met de problematiek van de hiaatverzekering bij arbeidsongeschiktheid. De staatssecretaris erkent dat in die gevallen waarin het recht op aanvulling afhankelijk is van de toekenning van het recht op de voorliggende publieke voorziening, het recht op een aanvullende uitkering vervalst op grond van dit wetsvoorstel. Ik stel vast, dat wij het erover eens zijn dat een publiekrechtelijke ingreep hier een privaatrechtelijk gevolg heeft. Daar komt nog bij dat invoering van de wet op 1 april

2000 zoals door de staatssecretaris beoogd, binnen de looptijd valt van een aantal bestaande CAO's. Dan is het mij te gemakkelijk om te constateren dat particuliere verzekeraars zelf het beste in staat zijn te beoordelen hoe dit opgelost moet worden. Is de staatssecretaris bereid om de door hem gesignaleerde en door hem zelf veroorzaakte problematiek tijdig en nadrukkelijk onder de aandacht van de Stichting van de Arbeid te brengen, in het belang van de mensen om wie het gaat?

De **voorzitter**: Ik wens de heer Wolfson graag geluk met zijn maidenspeech. Ik heb al eens eerder na afloop van een maidenspeech gezegd – het betrof de heer Rabbinge – dat een Staten-Generaal die uit twee Kamers bestaat, dat twee-Kamerstelsel alleen al rechtvaardigt door het feit, dat het ons in de gelegenheid stelt om mensen die deel uitmaken van de Koninklijke Akademie van wetenschappen in ons midden op te nemen. Dat geldt ook voor de heer Wolfson, oud-lid van de Wetenschappelijke raad voor het regeringsbeleid gedurende een zeer geruime tijd. U bent ook iemand die net als de vorige spreker zijn sporen ruimschoots heeft verdiend op het gebied van de sociale zekerheid, niet alleen in het verleden, maar zelfs ook in het zeer recente verleden. De griffier liet mij zojuist namelijk een van de waarschijnlijk meest recente artikelen zien van de hand van de heer Wolfson in ESB van 3 december jongstleden. Dat artikel gaat over een toen en nu nog uitermate actueel probleem op het gebied van de organisatie van de uitvoering van de sociale zekerheid.

Nogmaals, ik geloof dat wij als Eerste Kamer ons mogen verheugen in de aanwezigheid van leden van deze portuur. Mijn hartelijke gelukwensen, mijnheer Wolfson.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

□

Mevrouw **De Wolff** (GroenLinks): Voorzitter! Ook ik feliciteer beide vorige sprekers met hun maidenspeech.

Het onderhavige wetsontwerp is gebaseerd op twee argumenten van principiële aard. Kennelijk gaat het er

niet zozeer om, een bedrag van 36 mln. op de sociale zekerheid te bezuinigen. Uit de stukken blijkt, zoals gezegd, dat de staatssecretaris meer principiële motieven heeft om dit wetsvoorstel hier te verdedigen.

Als ik het goed heb begrepen, gaat het om de volgende twee argumenten. De staatssecretaris trekt een parallel tussen de uitkeringsgerechtigden en de loontrekkenden, die bij detentie over het algemeen hun inkomen zullen verliezen. De staatssecretaris brengt vervolgens met veel verve het argument naar voren van de dubbele voorziening in het levensonderhoud. Het gaat niet aan, aldus de staatssecretaris, om iemand van een uitkering en in zijn levensonderhoud te voorzien, als deze zich in detentie bevindt.

Oppervlakkig beschouwd, lijken beide argumenten enigszins valide, maar toch wil ik bij beide een vieraal kanttekening plaatsen. Allereerst het motief van de parallel met de loontrekkenden. Bij lezing van de nota naar aanleiding van het verslag is het mij opgevallen dat de staatssecretaris moet erkennen dat de strafrechter bij het opleggen van een vrijheidsstraf er over het algemeen rekening mee houdt of een verdachte al dan niet betaald werk verricht. Zo ja, dan lijkt de strafrechter over het algemeen eerder geneigd te kijken naar alternatieve sancties en wat terughoudender te zijn met het opleggen van een vrijheidsstraf. Dit brengt mij tot de conclusie dat, als je uitkeringsgerechtigden en loontrekkenden met elkaar vergelijkt, je appels met peren vergelijkt. Dat lijkt mij een principeel bezwaar tegen het gemak waarmee de staatssecretaris deze parallel telkens naar voren brengt.

Ik kom bij een tweede kanttekening. Als je twee groepen in een gelijke positie wilt brengen, kun je natuurlijk uitgaan van de strategie "even slecht is gelijk", wat de staatssecretaris doet, maar je kunt ook uitgaan van de strategie "even goed is gelijk". Als je een werknemer die zich in detentie bevindt, in de gelegenheid stelt, tijdens die detentie loonvormende arbeid te verrichten en hiermee een inkomen te verwerven, ben je tegemoetgekomen aan dat bezwaar van de staatssecretaris tegen het verstrekken van uitkeringen aan gedetineerden die voorafgaand aan hun detentie aanspraak maakten op een uitkering. Het lijkt misschien extreem, voor te